

CHƯƠNG IV

THU, CHI TRONG GIA ĐÌNH

Bài 25

THU NHẬP CỦA GIA ĐÌNH

(2 tiết)

I - MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau khi học xong bài, HS :

- Biết được thu nhập của gia đình là gì ? Các loại thu nhập của gia đình. Làm gì để có thể tăng thu nhập gia đình ?

- Xác định được những việc HS có thể làm để giúp đỡ gia đình.

II - NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Gợi ý phân bố bài giảng

Tiết 1 : I - Thu nhập của gia đình là gì ?

II - Các nguồn thu nhập của gia đình

Tiết 2 : III - Thu nhập của các loại hộ gia đình ở Việt Nam.

IV - Biện pháp tăng thu nhập gia đình.

2. Một số kiến thức bổ sung

- Lao động là nhu cầu của con người, nhờ có lao động mà người ta có thu nhập để trang trải cho các nhu cầu cuộc sống hàng ngày.

- Lao động ở các điều kiện khác nhau đem lại cho người lao động thu nhập không giống nhau về *tổng mức* thu nhập và *cơ cấu* các loại thu nhập :

+ Người nông dân lao động sản xuất ở lĩnh vực nông nghiệp, thu nhập chính của họ là các sản phẩm vật chất tạo ra như lúa, ngô, khoai, sắn, gà, lợn, cá...

+ Người công nhân, viên chức làm việc ở nhà máy, cơ quan..., thu nhập chủ yếu là các khoản tiền : tiền lương, tiền thưởng, tiền phúc lợi...

+ Người nghỉ hưu, mất sức thu nhập là tiền lương hưu trí, mất sức do quỹ BHXH chi trả.

- Trong điều kiện hiện nay ở nước ta, tiền lương do các doanh nghiệp trả cho người lao động nên mức lương của các đối tượng lao động xã hội cao, thấp tùy thuộc vào kết quả hoạt động kinh doanh hàng năm của doanh nghiệp.

III - GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Chuẩn bị bài giảng

1.1. Chuẩn bị nội dung

- Nghiên cứu sách giáo khoa.

- Đọc tài liệu tham khảo, tài liệu giáo khoa thí điểm chuyên ban (Kinh tế gia đình - Kỹ thuật 10 - NXBGD-1995).

1.2. Chuẩn bị bộ đồ dùng dạy học

Tranh ảnh do GV và HS sưu tầm về các ngành nghề trong xã hội, về kinh tế gia đình (VAC, thủ công, dịch vụ...).

2. Các hoạt động dạy học

2.1. Giới thiệu bài

- Vào bài : GV xác định cho HS rõ vấn đề thu, chi trong gia đình có quan hệ đến đời sống hàng ngày của mỗi con người, vì vậy mọi người đều phải quan tâm ở các mức độ khác nhau.

Theo phương châm : "Tuổi nhỏ làm việc nhỏ ;

Tùy theo sức của mình..."

- Giải thích mục tiêu và nêu yêu cầu đối với HS :

HS cần biết được *thu nhập gia đình là gì ? Gia đình có những loại thu nhập nào ? Sự khác nhau về thu nhập của gia đình ở các vùng miền khác nhau là do điều kiện sống và điều kiện lao động không giống nhau...*

2.2. Hoạt động 1 - Tìm hiểu "Thu nhập của gia đình là gì ?"

GV vào đề : Con người sống trong xã hội cần phải làm việc và nhờ có việc làm mà họ có thu nhập.

GV hướng dẫn HS quan sát hình đầu chương IV (SGK) về thu nhập của gia đình.

- GV đặt câu hỏi : Trong gia đình em, ai tạo ra thu nhập ? Với câu hỏi này GV gợi ý cho HS trả lời phù hợp với hoàn cảnh của HS và điều kiện sống ở địa phương.

- HS nêu những người tạo ra thu nhập chính của gia đình như : bố, mẹ đi làm và hưởng tiền lương.

- GV gợi ý để HS suy nghĩ và nêu lên sự đóng góp của bản thân HS và các thành viên khác vào thu nhập của gia đình như : chăn nuôi gà, lợn, trồng rau, làm việc giúp đỡ gia đình...

- GV giúp HS rút ra kết luận : *Thu nhập của gia đình là tổng các khoản thu bằng tiền hoặc hiện vật do lao động của các thành viên trong gia đình tạo ra.*

2.3. Hoạt động 2 - Tìm hiểu các nguồn thu nhập của gia đình

- GV vào đề : Thu nhập của gia đình được hình thành từ nhiều nguồn khác nhau.

- GV hướng dẫn HS quan sát hình 4.1 và 4.2 (SGK) để rút ra kết luận : *Thu nhập gia đình gồm thu nhập bằng tiền và thu nhập bằng hiện vật.*

1. THU NHẬP BẰNG TIỀN

- GV gợi ý cho HS nêu những hiểu biết của mình về các nguồn thu bằng tiền đã nêu trong hình 4.1 (SGK).

- GV gợi ý cho HS trả lời các câu hỏi trong SGK.

* Nêu các nguồn thu bằng tiền của gia đình mình.

Ví dụ : - Gia đình em có ai đi làm ?

- Hàng tháng gia đình em có những khoản thu bằng tiền nào ?

HS trả lời dựa theo gợi ý của hình 4.1 (SGK) và thực tế gia đình mình (tiền lương, tiền thưởng, tiền lãi bán hàng, tiền làm thêm giờ...).

GV giải thích thêm một số nội dung :

- *Tiền lương* : Mức thu nhập này tùy thuộc vào kết quả lao động của mỗi người và điều kiện kinh doanh của doanh nghiệp.

- *Tiền thưởng* : Là phần thu nhập bổ sung cho những người lao động làm việc tốt, có năng suất lao động cao, kỉ luật tốt.

- *Tiền phúc lợi* : Khoản tiền này bổ sung vào nguồn thu của gia đình do các cơ quan, xí nghiệp, doanh nghiệp, trường học... chi cho cán bộ viên chức trong những dịp lễ, tết, thăm hỏi, hiếu hỉ... từ quỹ phúc lợi.

- *Tiền bán sản phẩm* : Người lao động tạo ra sản phẩm vật chất trên mảnh vườn hoặc bằng sức lao động của mình. Sau khi để lại tiêu dùng cho gia đình, phần còn lại họ đem bán lấy tiền chi cho các nhu cầu khác như : rau, hoa quả, gia cầm.

- *Tiền lãi tiết kiệm* : Là nguồn bổ sung vào thu nhập bằng tiền của nhiều gia đình, nhất là những gia đình neo đơn, những người về hưu. Trong nhiều trường hợp, đây lại là nguồn chính đảm bảo ổn định cuộc sống cho gia đình (người già neo đơn)...

GV hỏi HS : Vì sao quà tặng của Nhà nước, các đoàn thể, các doanh nghiệp cho các bà mẹ Việt Nam anh hùng là những Sổ tiết kiệm ? (vì để trích tiền lãi tiết kiệm cho chi tiêu hàng ngày...).

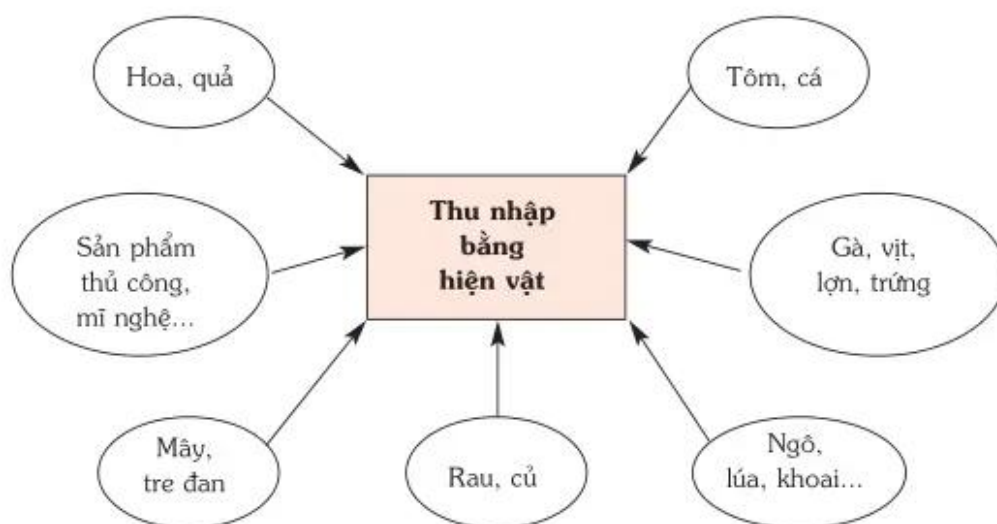
- *Tiền trợ cấp xã hội*

Từ những hiểu biết trên, GV tổ chức cho HS điền thêm nguồn thu vào ô trống ở hình 4.1 (SGK) và kể về các nguồn thu nhập bằng tiền của gia đình mình.

- GV nhấn mạnh : Thu nhập bằng tiền là khoản thu nhập chính của gia đình công nhân viên chức Nhà nước ; những người làm việc trong các doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế ; cán bộ của các ban ngành, đoàn thể và tổ chức xã hội...

2. THU NHẬP BẰNG HIỆN VẬT

GV hướng dẫn HS quan sát hình 4.2 (SGK), tranh ảnh và gợi ý để HS nêu các sản phẩm vật chất do hoạt động kinh tế của gia đình tạo ra.

- Tùy theo địa phương, giáo viên hướng dẫn cho HS kể các loại sản phẩm như : rau, hoa, quả, thóc, ngô, mía, đay, chè, cói, cà phê, hồ tiêu, cá, tôm, gà, lợn, trâu, bò hoặc các sản phẩm thủ công mỹ nghệ như : sơn mài, khảm trai, mây, tre đan, thêu ren, v.v...

Các sản phẩm kể trên là do phát triển kinh tế (vườn-ao-chuồng) ở các địa phương và các nghề truyền thống để tận dụng sức lao động làm ra của cải vật chất, tăng thu nhập cho người lao động và cho địa phương.

HS liên hệ ở địa phương và gia đình sản xuất ra loại sản phẩm nào ?

Sản phẩm nào tự tiêu dùng trong gia đình hàng ngày ? Những sản phẩm nào đem bán lấy tiền ?

2.4. Hoạt động 3 - Tìm hiểu thu nhập của các loại hộ gia đình ở Việt Nam

- GV giới thiệu cho HS các loại hộ gia đình ở Việt Nam và ở địa phương.

- GV giới thiệu và giúp cho HS xác định từng loại thu nhập của các loại hộ gia đình và điền chính xác loại thu nhập vào các mục a, b, c, d, e (trong SGK).

GỢI Ý ĐÁP ÁN :

1. THU NHẬP CỦA GIA ĐÌNH CÔNG NHÂN VIÊN CHỨC

a) Tiền lương, tiền thưởng ;	b) Lương hưu, lãi tiết kiệm ;
c) Học bổng ;	d) Trợ cấp xã hội, lãi tiết kiệm.

2. THU NHẬP CỦA GIA ĐÌNH SẢN XUẤT

- a) Tranh sơn mài, khảm trai, hàng ren, khăn thêu, giỏ mây, nón, rổ tre...
- b) Khoai, sắn, ngô, thóc, lợn, gà...
- c) Rau, hoa, quả...
- d) Cá, tôm, hải sản...
- e) Muối.

3. THU NHẬP CỦA NGƯỜI BUÔN BÁN DỊCH VỤ

- a) Tiền lãi ; b) ; c) Tiền công.

HS liên hệ gia đình mình thuộc loại hộ nào ?

- + Thu nhập của gia đình có những loại nào ?
- + Thu nhập chính của gia đình em là gì ?
- + Ai là người tạo ra thu nhập chính cho gia đình ?

2.5. Hoạt động 4 - Tìm hiểu các biện pháp tăng thu nhập gia đình

GV vào để về tầm quan trọng của việc tăng thu nhập gia đình :

- Về mặt kinh tế : Tăng thu nhập gia đình là tạo điều kiện cho việc không ngừng nâng cao chất lượng cuộc sống của mỗi gia đình.

- Về mặt xã hội : Tăng thu nhập gia đình là làm giàu cho gia đình và xã hội, nâng cao đời sống văn hóa tinh thần...

GV dẫn dắt HS đi đến kết luận : Mọi thành viên phải tham gia đóng góp vào việc tăng thu nhập gia đình.

1. PHÁT TRIỂN KINH TẾ GIA ĐÌNH BẰNG CÁCH LÀM THÊM NGHỀ PHỤ

- GV gợi ý cho HS nêu được cách tăng thu nhập của từng đối tượng lao động và GV giúp HS điền đúng vào các chỗ trống (...) trong SGK và bổ sung thêm nội dung khác.

GỢI Ý ĐÁP ÁN :

- a) Tăng năng suất lao động, tăng ca sản xuất, làm thêm giờ...
- b) Làm kinh tế phụ, làm gia công tại gia đình...
- c) Dạy kèm (gia sư), tận dụng thời gian tham gia quảng cáo, bán hàng...

2. EM CÓ THỂ LÀM GÌ ĐỂ GÓP PHẦN TĂNG THU NHẬP GIA ĐÌNH ?

GV đặt vấn đề, gợi ý những công việc có thể làm để góp phần tăng thu nhập gia đình (SGK).

- HS có thể trực tiếp tham gia sản xuất ở gia đình như : làm vườn, nuôi gà, cho cá ăn...

- HS ở thành phố có thể giúp đỡ gia đình những việc trong nhà, việc nội trợ... Đó là cách gián tiếp đóng góp tăng thu nhập cho gia đình.

- HS kể những việc đã làm hàng ngày của bản thân để giúp gia đình.

- Tùy theo địa phương, GV hướng dẫn, giúp đỡ HS chọn việc làm giúp gia đình và làm ra sản phẩm phù hợp với khả năng thực tế, ngoài nội dung bài tập ở SGK.

2.6. Tổng kết bài - Dặn dò

- GV cho HS đọc phần "Ghi nhớ".

- GV nêu câu hỏi trong SGK, HS trả lời từng câu và GV uốn nắn.

- Đọc mục "Có thể em chưa biết".

- GV đánh giá buổi học và dặn dò HS chuẩn bị bài 26 - *Chi tiêu trong gia đình*